

Poslední etapa je v cíli

derní demokracii a fungující tržní ekonomiku. Česká republika, proslulá svým bohatým historickým a kulturním dědictvím v samém srdci Evropy jistě v plném rozsahu využije členství v EU a sehraje ústřední roli v nadcházejícím vývoji Evropské unie«. – (ICEU při delegaci Evropské komise v ČR, Týden 11.–17. 6. 2003)

Pro úplnost dodejme, že před vlnou přístupových referend v roce 2003 proběhla od roku 1972 do roku 2002 obdobná referenda v šesti zemích, které požádaly o vstup do EU. Až na Norsko, kde voliči dvakrát (v roce 1972 a v roce 1994) vstup odmítli (proti vstupu hlasovalo poprvé 54 % a podruhé 52 % všech voličů), ve zbývajících pěti zemích – Irsko, Dánsko, Rakousko, Finsko a Švédsko – se nadpoloviční většina vyslovila pro vstup.

Na rozdíl od uchazečských zemí, v nichž byla přístupová smlouva schvalována všeobecným hlasováním, v patnácti stávajících členských zemích unie smlouvu ratifikovaly parlamenty. Protože existuje jedna kombinovaná smlouva pro všechny nastávající členské státy, všude se hlasovalo o všech deseti kandidátech najednou. K hlasování v Evropském parlamentu došlo 9. dubna 2003, týden před slavnostním podpisem Přístupové smlouvy na summitu EU v Aténách všemi 25 státy rozšířené Evropské unie. Jak v Evropském parlamentu, tak i v parlamentech patnácti členských zemí se pro ratifikaci vyslovila většina poslanců i senátorů.

EU a takzvaná Širší Evropa

Souběžně s postupným začleňováním nastávajících deseti nových členů do činnosti unie zesílila v roce 2003 i aktivita EU zaměřená na nové sousedy, které bude mít od roku 2004 pětadvacetičlenná a od roku 2008 – po přijetí Bulharska, Rumunska a Turecka – už osmadvacetičlenná unie. Výbor Evropského parlamentu uvedl, že Bulharsko je připraveno na splnění vstupu do EU, který je plánován na leden 2007. Na začátku roku 2004 uzavřelo 26 z 31 vyjednávacích kapitol. Rumunsko jich úspěšně uzavřelo 22, ale Evropská unie dosud neprohlásila stát za zemi s plně fungující tržní ekonomikou. Představu vztahů mezi tímto hospodářským a politickým společenstvím s více než 550 miliony obyvatel a s největším podílem na světovém obchodu a jeho sousedy načrtli ve společném prohlášení předseda Evropské komise Romano Prodi a komisař odpovědný za vnější vztahy, Christopher Patten: »Nabízíme vizi nového sousedství či Širší Evropy, kde unie k oboustrannému prospěchu zintenzivní své vztahy se zeměmi, ke kterým máme geograficky blízko. Jinak řečeno jde o vytvoření kruhu přátel kolem rozšířené EU – s přihlédnutím k důležitým novým pohledům, představám a zkušenostem, které do těchto vztahů vnesou přistouplivší země. Mezi členy a nečleny EU nesmí vzniknout nové dělící čáry mezi bohatstvím a chudobou. Proto musíme spolupracovat například v otázkách životního prostředí, migrace, energetiky a regionálního rozvoje. Jsme přesvědčeni, že Evropa by měla učinit novou nabídku zemím ve Středomoří a evropským zemím bývalého Sovětského svazu. Měli bychom jim nabídnout podíl na vnitřním trhu a vlastně všechno kromě účasti v institucích EU. Konkrétně řečeno nabídli bychom vyhlídku na zajištění čtyř základních svobod: pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu. Umožnili bychom jim plně využít potenciálu sfér naší společné politiky – od dopravy po energetiku, životní prostředí, kulturu a školství. Znamenalo by to také sdílení společného souboru hodnot a sledování společných iniciativ k dosažení společných politických cílů.« – (Hospodářské noviny 25. 3. 2003)

Konkrétně jde o tři skupiny států, na něž se vztahuje koncepce »Širší Evropa – sousedství: nový rámec pro vztahy s našimi východními a jižními sousedy«. První skupinu tvoří státy jižního Středomoří (Alžírsko, Egypt, Izrael, Jordánsko, Libanon, Libye, Maroko, Palestina, Sýrie a Tunisko). Druhou tvoří Rusko a Společenství nezávislých států (Bělorusko, Moldavská republika, Ukrajina), třetí pak země jihovýchodní Evropy – Balkán (Albánie, Bosna a Hercegovina, Chorvatsko, Makedonie, Srbsko a Černá Hora).

Výbušná situace na Balkánu způsobila, že EU se v této části Evropy angažovala už od počátku 90. let a v rámci programu Obnova, přijatém v červenci 1996, poskytla zemím tohoto regionu značnou finanční a humanitární pomoc. Na summitu EU v portugalské Feiře v červnu 2000 pak bylo zemím jihovýchodní Evropy nabídnuto členství v Evropské unii. Od roku 2001 EU poskytuje balkánským zemím finanční pomoc